

Národní přiřazovací zpráva ČR - shrnutí

Informace o procesu přiřazování úrovní českých kvalifikací k Evropskému rámci kvalifikací (EQF)

Národní přiřazovací zpráva ČR – shrnutí

Informace o procesu přiřazování úrovní českých kvalifikací k Evropskému rámci kvalifikací (EQF)

Publikace obsahuje nejdůležitější informace z Národní přiřazovací zprávy ČR, která byla schválena vládou ČR a vydaná v Národním ústavu pro vzdělávání, školském poradenském zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v roce 2011. Shrnutí přiřazovací zprávy je rozšířeno o informace vysvětlující kontext zavádění Evropského rámce kvalifikací v Evropě i v České republice spolu s dalšími evropskými nástroji podporujícími mobilitu. Je zde nastíněn také význam EQF, jeho principy a užitečnost pro občany EU.

Autoři této publikace děkují členům Poradní skupiny Koordinačního centra EQF (KC EQF) a dalším odborníkům za cenné připomínky, nápady a návrhy, kterými přispěli k finální podobě této publikace.

Činnost KC EQF je podporovaná grantem Evropské komise.

Publikace vznikla v projektu EQF NCP 2011.

www.eqf.cz

Autorský kolektiv: Milada Stalker a kol.

Redakce: Lucie Šnajdrová

Grafická úprava a zlom: Michaela Houdková

**Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení
pro další vzdělávání pedagogických pracovníků**

Praha 2012

ISBN 978-80-87652-60-2

Projekt EQF NCP 2011 byl realizován za finanční podpory Evropské unie.

Za obsah publikací (sdělení) odpovídá výlučně autor. Publikace (sdělení) nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.

Zkratky a glosář	4
Evropské nástroje podporující mobilitu v EU	5
Evropský rámec kvalifikací a jeho přínos pro obyvatele EU	6
Úrovně EQF	7
Přiřazovací procesy v evropských zemích	9
Přiřazovací proces v České republice	10
Národní přiřazovací zpráva ČR	11
Výsledek přiřazovacího procesu	12
Naplnění deseti kritérií a postupů přiřazovacího procesu	16
Literatura	20

Zkratky

EQF – Evropský rámec kvalifikací
(European Qualifications Framework)

KC EQF – Koordinační centrum EQF

PK – Profesní (dříve dílčí) kvalifikace

NKR – Národní kvalifikační rámec

NSK – Národní soustava kvalifikací

NÚV – Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků

Glosář

Celoživotní učení

Celoživotní učení zahrnuje všechny možnosti učení (ať už v tradičních vzdělávacích institucích v rámci vzdělávacího systému či mimo něj), jež jsou chápány jako jediný propojený celek, který dovoluje rozmanité a čtené přechody mezi vzděláváním a zaměstnáním a který umožňuje získávat stejné kvalifikace a kompetence různými cestami a kdykoli během života.

Deskriptor

Deskriptor je označení sloužící k popisu, klasifikaci a vyhledávání.

Kvalifikace

Pro účely Doporučení o zavádění EQF se kvalifikací rozumí formální výsledek hodnocení a validace, který je získán v okamžiku, kdy příslušný subjekt stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů.

Pro účely NSK rozlišujeme *úplné profesní kvalifikace* a *profesní kvalifikace*.

Národní koordinační střediska Evropského rámce kvalifikací

EQF NCP (EQF National Coordination Points, Národní koordinační střediska EQF) jsou zřizována v zemích EU za účelem přiřazování národních rámců kvalifikací k EQF. V ČR je to KC EQF – Koordinační centrum EQF při NÚV.

Národní kvalifikační rámec

Národním (vnitrostátním) rámcem kvalifikací se rozumí nástroj pro třídění kvalifikací podle řady kritérií pro určité úrovně dosaženého vzdělání. Cílem je integrovat a koordinovat národní podsystémy kvalifikací a zlepšovat transparentnost, přístup, vývoj a kvalitu kvalifikací ve vztahu k trhu práce a občanské společnosti.

Výsledky učení

Výsledky učení jsou vyjádřením toho, co dotyčná osoba zná, čemu rozumí a co je schopna vykonávat po ukončení vzdělávacího procesu, což je vymezeno na základě jejich znalostí, dovedností a kompetencí.

EVROPSKÉ NÁSTROJE PODPORUJÍCÍ MOBILITU V EU

V rámci spolupráce mezi členskými státy Evropské unie se v posledním desetiletí vytvářejí tzv. společné evropské nástroje, které zvyšují transparentnost, srozumitelnost a porovnatelnost kvalifikací a podporují mobilitu tím, že usnadňují lidem prokázat své získané znalosti a dovednosti při ucházení se o studium nebo práci v zahraničí. Mezi tyto nástroje patří Evropský rámec kvalifikací pro celoživotní učení (European Qualifications Framework for Lifelong Learning, EQF), dále např. Europass, ECVET – Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu a EQAVET – Evropská síť pro zajišťování kvality v odborném vzdělávání a přípravě. Evropské nástroje podporující mobilitu spolu souvisejí, navazují na sebe a vzájemně se doplňují a podporují.

S údajem o úrovni EQF se lidé od roku 2012 už setkávají na dokumentech Europassu, a to na dodatcích k osvědčení, které dostávají absolventi středních škol k maturitnímu vysvědčení či výučnímu listu a osvědčení o závěrečné zkoušce. Úroveň EQF může být od roku 2012 uvedena také na dalších dokumentech Europassu – dodatcích k diplomu z vyššího odborného vzdělávání. Do budoucna bude úroveň EQF uvedena i na všech vysvědčeních a osvědčeních.

Sepsáním a předložením přiřazovací zprávy, která respektuje všechna kritéria a postupy schválené poradní skupinou EQF¹, se Česká republika řadí mezi země, které se nejen hlásí k cílům společné evropské vzdělávací politiky, ale podnikly i potřebné kroky a opatření k jejich dosažení. Mezi tyto cíle patří lepší zaměstnatelnost, konkurenceschopnost a větší mobilita studujících i pracujících.

ČR se zaváděním evropských nástrojů řadí k zemím uznávajícím následující zásady:

- ✓ posun k výsledkům učení,
- ✓ uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení,
- ✓ celoživotní učení,
- ✓ aktivní zapojení a spolupráce všech aktérů v procesu vytváření kvalifikací včetně zaměstnavatelů.

Jednotlivým a hlavním opěrným prvkem všech evropských nástrojů je důsledná a důvěryhodná používání **výsledků učení** (tzv. learning outcomes approach). Vzdělávací programy, profily a kvalifikace včetně standardů a podkladů určených pro hodnocení u zkoušek jsou popsány tím, co se očekává, že jedinec zná, čemu rozumí a je schopen vykonávat na konci vzdělávacího procesu.

Kvalifikační rámec prostřednictvím standardizovaného ověření výsledků učení umožňuje, aby schopnosti jedince byly zařazeny na odpovídající úroveň. Zároveň rámec jasně stanovenými podmínkami a požadavky jedinci umožňuje postup na vyšší úroveň.

1) Poradní skupina EQF (EQF Advisory Group) je poradní orgán organizovaný Evropskou komisí, který sdružuje zástupce členských států, evropských sociálních partnerů (např. BusinessEurope, PES) a organizací pro vzdělávání a přípravu (např. Cedefop, ETF, Rada Evropy).

EVROPSKÝ RÁMEC KVALIFIKACÍ A JEHO PŘÍNOS PRO OBYVATELE EU

Evropský rámec kvalifikací tvoří stupnice osmi úrovní popsaných tzv. deskriptory, do nichž lze zařadit všechny typy kvalifikací. Ty jsou prostřednictvím národních kvalifikačních rámců přiřazovány k úrovním EQF v tzv. přiřazovacích (referenčních) procesech, které v evropských zemích probíhají od roku 2008. Přiřazovací procesy a jejich výsledky popisují národní přiřazovací zprávy, které jsou po projednání na národní a evropské úrovni zveřejněny na portálu EQF.²

Přínosy Evropského rámce kvalifikací:

- ✓ umožňuje vzájemné porovnání kvalifikací v evropských zemích,
- ✓ pomáhá lidem při hledání práce i studia v zahraničí, protože zaměstnavatelé a školy snadno odhadnou, co od uchazeče mohou požadovat a očekávat,
- ✓ podporuje a umožňuje celoživotní učení, protože zahrnuje nejen kvalifikace získané ve škole, ale i mimo školu formou kurzů, stáží, seminářů, samostudiem apod.

2) Viz http://ec.europa.eu/eqf/home_en.htm

ÚROVNĚ EQF

Úrovně EQF jsou popsány znalostmi (knowledge), dovednostmi (skills) a kompetencemi (competence), přičemž třetí kategorií je míněna míra samostatnosti a odpovědnosti.

Úroveň EQF	Deskriptory popisující úroveň kvalifikací		
	znalosti	dovednosti	kompetence
Úroveň 1	základní všeobecné znalosti	základní dovednosti požadované k provádění jednoduchých úkolů	pracovat nebo studovat pod přímým dohledem ve strukturovaném prostředí
Úroveň 2	základní faktické znalosti v oboru práce nebo studia	základní kognitivní a praktické dovednosti požadované při používání relevantních informací za účelem plnění úkolů a řešení běžných problémů s použitím jednoduchých pravidel a nástrojů	pracovat nebo studovat pod dohledem s určitou mírou samostatnosti
Úroveň 3	znalosti faktů, zásad, procesů a obecných pojmů v oboru práce nebo studia	řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při plnění úkolů a řešení problémů výběrem a použitím základních metod, nástrojů, materiálů a informací	nést odpovědnost za splnění úkolů v práci nebo ve studiu při řešení problémů přizpůsobovat své chování okolnostem
Úroveň 4	faktické a teoretické znalosti v širokých souvislostech v oboru práce nebo studia	řada kognitivních a praktických dovedností požadovaných při řešení specifických problémů v oboru práce nebo studia	schopnost řídit sebe samého v rámci pokynů v oblastech práce nebo studia, které jsou obvykle předvídatelné, ale mohou se měnit dohlížet na běžnou práci jiných osob a nést určitou odpovědnost za hodnocení a zlepšování pracovních či vzdělávacích činností

Úroveň 5	rozsáhlé a specializované faktické a teoretické znalosti v oboru práce nebo studia a uvědomování si hranic těchto znalostí	rozsáhlá škála kognitivních a praktických dovedností požadovaných při rozvíjení tvůrčích řešení abstraktních problémů	řídit a kontrolovat pracovní či vzdělávací činnosti, při nichž dochází k nepředvídatelným změnám posuzovat a rozvíjet své vlastní výkony a výkony ostatních
Úroveň 6	pokročilé znalosti v oboru práce nebo studia zahrnující kritické chápání teorií a zásad	pokročilé dovednosti prokazující zvládnutí oboru a smysl pro inovace, jež jsou požadovány při řešení složitých a nepředvídatelných problémů ve specializované oblasti práce nebo studia	řídit složité technické nebo odborné činnosti či projekty a nést odpovědnost za rozhodování v kontextu nepředvídatelné pracovní nebo vzdělávací náplně nést odpovědnost za řízení odborného rozvoje jednotlivců a skupin
Úroveň 7	vysoce specializované znalosti, z nichž některé jsou v popředí znalostí v oboru práce nebo studia, sloužící jako základ originálního myšlení nebo výzkumu kritické uvědomování si znalostí v oboru a na rozhraní mezi různými oblastmi	speciální dovednosti požadované ve výzkumu nebo při řešení problémů ve výzkumu a nebo při inovacích s cílem rozvíjet nové znalosti a postupy a integrovat poznatky z různých oblastí	řídit a transformovat pracovní nebo vzdělávací kontexty, které jsou složité, nelze je předvídat a vyžadují nové strategické přístupy nést odpovědnost za přispívání k profesním znalostem a postupům a/nebo za posuzování strategických výkonů týmů
Úroveň 8	znalosti na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia a na rozhraní mezi obory	vysoce pokročilé a specializované dovednosti a techniky včetně syntézy a hodnocení, požadované při řešení kritických problémů ve výzkumu a/ nebo inovacích a při rozšiřování a novém definování stávajících znalostí nebo odborných postupů	vykazovat značnou autoritu, inovační potenciál, samostatnost a akademickou a odbornou integritu a trvalé odhodlání přicházet s novými myšlenkami a vyvíjet nové postupy na špičkové úrovni v oboru práce nebo studia včetně výzkumu

PŘÍRAZOVACÍ PROCESY V EVROPSKÝCH ZEMÍCH

Přiřazovací procesy začaly v evropských zemích v roce 2008, kdy Evropská rada a Evropský parlament schválily Doporučení o zavedení Evropského rámce kvalifikací pro celoživotní učení, který od členských zemí očekává, že uvedou své národní systémy kvalifikací a/nebo rámce kvalifikací do vztahu s EQF.³

Pokud členské země mají svůj národní kvalifikační rámec (NKR), je jeho „uvedení do vztahu s EQF“ relativně snadné. Je třeba, aby země přiřadily úroveň svého NKR k úrovni EQF, což provedou a odůvodní analýzou porovnávacími deskriptory (tj. výsledky učení) v obou rámcích. Pečlivá analýza prokáže, zda a které deskriptory úrovně NKR odpovídají deskriptorům úrovně EQF. To neznamená, že počet úrovní v národním a evropském rámci musí být nutně stejný. Např. Irsko, které přiřadilo svůj NKR k EQF mezi prvními, má již roky fungující desetistupňový rámec.

Vzhledem k tomu, že Doporučení o zavedení EQF vytyčilo úkol přiřadit k EQF národní systémy či rámce kvalifikací již do roku 2010, nedalo se očekávat, že země, které rámce neměly (a těch byla v roce 2008 většina), budou v tak krátké lhůtě schopny splnit daný úkol. V polovině roku 2012 jen necelá polovina členských států EU prošla přiřazovacím procesem. Státy většinou oddalují svůj přiřazovací proces až na dobu, kdy mohou prohlásit, že mají funkční národní kvalifikační rámec, a teprve po té provedou přiřazení k EQF.

V konečném výsledku evropského procesu přiřazování se od všech států očekává, že přiřadí své **národní kvalifikační rámce**. Takový způsob signalizuje ostatním zemím, že mezi všemi aktéry dané země došlo ke konsenzu v popisu kvalifikačních úrovní, v jejich klasifikaci i v systému zajišťování kvality kvalifikací. Právě takový konsenzus a spolupráce mezi sektory vzdělávání prohlubují transparentnost vzdělávacích a kvalifikačních systémů, a tím vytvářejí vzájemnou důvěru na národní i mezinárodní úrovni.

3) Viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:CS:PDF>

PŘÍRAZOVACÍ PROCES V ČESKÉ REPUBLICE

Česká republika, která také ještě nevytvořila jednotný národní kvalifikační rámec, se rozhodla přiřadit k EQF svůj existující vzdělávací systém a kvalifikační rámec Národní soustavy kvalifikací (dále NSK). Zavedený systém klasifikace kategorií dosaženého vzdělání v počátečním vzdělávání a existující úrovně kvalifikací vedených v registru NSK tento způsob přiřazení umožnily, a to zejména proto, že jak popisy vzdělávacích programů v počátečním vzdělávání, tak deskriptory úrovní a standardy kvalifikací v NSK jsou popsány výsledky učení. Pro účely přiřazení českého vzdělávacího a kvalifikačního systému k EQF vytvořilo MŠMT v roce 2008 Koordinační centrum pro EQF (dále KC EQF), organizačně a personálně zabezpečované Národním ústavem pro vzdělávání, které ve spolupráci s týmem dalších odborníků vypracovalo Národní přiřazovací zprávu České republiky.

Zvolený postup přiřazení vzdělávacího a kvalifikačního systému zjednodušil úvodní fáze přiřazovacího procesu v ČR a umožnil rychle a transparentně přiřadit české kvalifikace k EQF. Současně jsou výsledky přiřazovacího procesu vnímány všemi účastníky jako východisko pro další jednání o potřebnosti národního kvalifikačního rámce, který by umožnil prostřednictvím jediné sady deskriptorů klasifikaci všech udělovaných kvalifikací, tedy kvalifikací získávaných ve všeobecném, odborném, vysokoškolském i dalším vzdělávání. Kvalifikační rámec pro terciární vzdělávání se v České republice v současné době vytváří v projektu Q-Ram.⁴ Tzv. sebecertifikace v rámci Boloňského procesu⁵, pro kterou je existence kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání podmínkou, se očekává po ukončení projektu Q-Ram v roce 2012.

Česká republika provedla přiřazení svých kvalifikačních úrovní způsobem, který zaručuje, že přiřazení je založeno na fungujícím, praxí ověřeném a všem zainteresovaným stranám známém a srozumitelném systému. Explicitní ustavení a vývoj jednotného národního kvalifikačního rámce (tzv. comprehensive national qualifications framework) bude předmětem dalších jednání a diskusí všech zainteresovaných aktérů. Přiřazovací proces v ČR probíhal v projektu NCP EQF, který byl podpořen grantem Evropské komise.

4) Viz <http://qram.reformy-msmt.cz/>

5) Viz <http://bologna.msmt.cz/>

NÁRODNÍ PŘIŘAZOVACÍ ZPRÁVA ČR

Národní přiřazovací zpráva ČR popisuje průběh a výsledky přiřazovacího procesu v České republice, podává rámcový přehled o vzdělávacím a kvalifikačním systému v ČR a uvádí potřebné podpůrné průkazné materiály pro jejich přiřazení k EQF. Zpráva je určena všem zainteresovaným stranám včetně politických činitelů, zaměstnavatelů i učících se, a to na národní i evropské úrovni. Sepsání národní přiřazovací zprávy je jedním z kritérií přiřazovacího procesu stanovených Poradní skupinou EQF.

Zpráva byla prezentována veřejnosti na konferenci v březnu 2011, poté byla schválena poradou vedení MŠMT a v červenci 2011 i vládou ČR. V prosinci 2011 byla zpráva obhajována v Bruselu před Poradní skupinou EQF a představiteli Evropské komise a dalších evropských organizací. Národní přiřazovací zprávu ČR vytvořili pracovníci KC EQF ve spolupráci s odborníky z různých oblastí vzdělávání a byla diskutována s různými zainteresovanými stranami.

Vzhledem k tomu, že celá Národní přiřazovací zpráva má více než 150 stran, připravili jsme toto shrnutí, kde lze nalézt základní důležité informace. Celou přiřazovací zprávu a další informace o EQF a přiřazovacím procesu najdete na www.eqf.cz.

VÝSLEDEK PŘIŘAZOVACÍHO PROCESU

Jak již bylo zmíněno, byly v první etapě přiřazovacího procesu v České republice přiřazeny k úrovním EQF úrovně kvalifikací získávaných ve formálním počátečním vzdělávání (tzv. stupně vzdělání, tedy např. střední vzdělání s výučním listem nebo vysokoškolské magisterské vzdělání atd.) a úrovně profesních (dříve dílčích) kvalifikací získávaných uznáváním dalšího vzdělávání (např. pokladník, montér výtahů, psůvod horské služby atd.).

K úrovním EQF byly tedy přiřazeny úrovně českých kvalifikací získávaných:

- ✓ v systému počátečního základního a středního vzdělávání,
- ✓ v systému terciárního vzdělávání,
- ✓ v systému uznávání výsledků dalšího vzdělávání dle zákona č. 179/2006 Sb.

Výsledkem přiřazovacího procesu je možnost rozdělení všech kvalifikací do osmi úrovní EQF. Úroveň 1 přitom odpovídá základům vzdělání, úroveň 2 dokončenému základnímu vzdělání, úroveň 3 střednímu vzdělání s výučním listem v délce tří let a úroveň 4 dokončenému střednímu vzdělání s maturitní zkouškou. Úrovně 5 až 8 odpovídají terciárnímu vzdělávání, přičemž pátá úroveň odpovídá programům krátkého cyklu (kratším než 3 roky), které se v České republice teprve budou vytvářet. Šesté úrovně EQF dosáhl absolvent bakalářského studia nebo vyšší odborné školy. Sedmou úrovně EQF má absolvent dokončeného magisterského programu a nejvyšší osmá úroveň zahrnuje doktoráty.

Tím jsou do vztahu s úrovněmi EQF uvedeny kvalifikace získávané v ČR, jež odpovídají definici pojmu kvalifikace podle glosáře v doporučení o zavedení EQF, kde se kvalifikací rozumí „formální výsledek hodnocení a validace, který je získán v okamžiku, kdy příslušný subjekt stanoví, že jedinec dosáhl výsledků učení podle daných standardů“. Používání termínu kvalifikace v přiřazovací zprávě je s uvedenou definicí v souladu, přestože chápání tohoto termínu se může mezi různými uživateli v českém prostředí poněkud lišit.

Zobrazení výsledku přiřazovacího procesu

V následující tabulce je naznačen vztah mezi Evropským rámcem kvalifikací (EQF), Rámcem kvalifikací pro evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (QF EHEA) a úrovněmi kvalifikací v ČR. Úrovněmi kvalifikací v počátečním vzdělávání se rozumí stupně ukončeného vzdělání zařazené do osmistupňové škály. Typy kvalifikací jsou v tabulce označeny písmeny abecedy B-V tak, jak jsou označeny typy oborů v kódech oborů v soustavě oborů vzdělání⁶, které vycházejí z klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV).

6) Nařízení vlády ze dne 31. května 2010 o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání č. 211/2010 Sb.

Úrovně kvalifikací EQF a QF EHEA

Úrovně EQF		Úrovně QF EHEA	
Deskriptory Evropského rámce (EQF)	8	Dublinské deskriptory	3. cyklus
	7		2. cyklus
	6		1. cyklus
	5		krátký cyklus v rámci I. cyklu
	4		
	3		
	2		
	1		

Úrovně kvalifikací v ČR

Úrovně dosaženého vzdělání*			Úrovně NSK**		
Diplomy a vysvědčení stvrzující vzdělání dosažené podle zákona o vysokých školách	V		Vysvědčení stvrzující dosažené podle školského zákona	Osvědčení stvrzující kvalifikace dosažené podle zákona o uznávání výsledků dalšího vzdělávání deskriptory NSK	8
	T				7
	R	N, P			6
	***	5			
	K, L, M	4			
	E, H	3			
	C, E, J	2			
	B	1			

* Kategorie oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání jsou dány vládním nařízením. Kategorizace vysokoškolských studijních programů vychází z tzv. klasifikace kmenových oborů vzdělání (KKOV) č. 211/2010 Sb.

** Kvalifikační úrovně tvoří stupnici umožňující zařazení všech úplných i profesních kvalifikací a jsou společné pro Národní soustavu kvalifikací a pro Národní soustavu povolání. Aktuálně jsou v registru NSK vedeny profesní a úplné profesní kvalifikace zařazené v úrovních 2-7.

*** Těto úrovně v současné době neodpovídá žádný stupeň počátečního vzdělávání v ČR.

Kódové označení kategorií dosaženého vzdělání

EQF	Kategorie	Dosažené vzdělání
1	B	základy vzdělání ukončení vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole speciální – 10 ročníků
2	C	základní vzdělání úspěšné ukončení vzdělávacího programu základního vzdělávání v základní škole, na nižším stupni šestiletého nebo osmiletého gymnázia nebo v odpovídající části osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře; úspěšné ukončení kurzu pro získání základního vzdělání střední vzdělání praktická škola jednoletá a dvouletá pro absolventy základní školy speciální
	J	střední vzdělání bez výučního listu – délka studia 2 roky
	E	střední vzdělání s výučním listem především pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním délka studia 2 roky
3	E	střední vzdělání s výučním listem především pro žáky se zdravotním postižením a zdravotním znevýhodněním délka studia 3 roky
	H	střední vzdělání s výučním listem délka studia 3 roky

EQF	Kategorie	Dosažené vzdělání
4	K	střední vzdělání s maturitní zkouškou všeobecné (gymnaziální) vzdělání – délka studia 4 roky
	L	střední vzdělání s maturitní zkouškou odborné vzdělání s odborným výcvikem – délka studia 4 roky
		nástavbové studium poskytující vzdělání s maturitní zkouškou po získání středního vzdělání s výučním listem – délka studia 2 roky
	M	střední vzdělání s maturitní zkouškou odborné – délka studia 4 roky
6	N	vyšší odborné vzdělání zkratka udělovaného titulu DiS. – délka studia 3–3,5 roku
	P	vyšší odborné vzdělání v konzervatoři zkratka udělovaného titulu DiS. – délka studia 2 roky
	R	vysokoškolské – bakalářský studijní program zkratky udělovaných titulů Bc., BcA. – délka studia 3–4 roky
7	T	vysokoškolské – magisterský studijní program zkratky udělovaných titulů Mgr., MgA., Ing., Ing. arch., MUDr., MDDr., MVDr., JUDr., PhDr., RNDr., Pharm.Dr., ThLic., ThDr. – délka studia 2 – 3 roky (nebo u tzv. dlouhého, na bakalářský program nenavazujícího studia, 4–6 let)
8	V	vysokoškolské – doktorský studijní program zkratky udělovaných titulů Ph.D., Th.D. – délka studia 3–4 roky

NAPLNĚNÍ DESETI KRITÉRIÍ A POSTUPŮ PŘIŘAZOVACÍHO PROCESU

Deset kritérií a postupů pro přiřazování národních úrovní kvalifikací k EQF bylo vytvořeno a schváleno Poradní skupinou EQF (EQF Advisory Group) v r. 2008, aby se zajistilo, že proces přiřazování bude probíhat způsobem, kterému rozumí a důvěřují zainteresované strany ve všech zapojených zemích. Tato kritéria proces řídí a zajišťují, že zveřejněné údaje a podklady jsou potvrzeny příslušnými orgány a že jsou relevantní, transparentní, porovnatelné a důvěryhodné.

Kritérium 1

Odpovědnost a/nebo pravomoci všech příslušných národních orgánů zapojených do procesu přiřazování, včetně národního koordinačního střediska, jsou jasně stanoveny a zveřejněny příslušnými orgány veřejné správy.

Za proces přiřazování odpovídá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), které ustavilo Koordinační centrum pro EQF (KC EQF). To je součástí Národního ústavu pro vzdělávání, školského poradenského zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV) a jeho úkolem je mj. koordinace přiřazovacího procesu. V roce 2010 schválilo MŠMT harmonogram přiřazovacího procesu⁷, do kterého se prostřednictvím Poradní skupiny KC EQF zapojila řada zainteresovaných stran – sociální partneři, další ministerstva, představitelé krajů a vzdělávacích institucí.

Kritérium 2

Existuje jasná a prokazatelná vazba mezi úrovněmi kvalifikací národního rámce nebo systému kvalifikací a deskriptory úrovní Evropského rámce kvalifikací.

V projektu NCP-EQF, organizovaném na podporu přiřazovacího procesu v období 2010-2011, vznikly podkladové studie analyzující očekávané výsledky učení uvedené jak v kurikulárních dokumentech pro základní a střední vzdělávání, tak v relevantních (např. i právních) dokumentech pro terciární vzdělávání. Tyto analýzy prokázaly spojení mezi úrovněmi (typy) kvalifikací v ČR a úrovněmi EQF. Zmíněné studie najdete na www.eqf.cz.

Deskriptory úrovní NSK byly při svém vzniku inspirovány deskriptory EQF. Přestože nejsou strukturované na znalosti, dovednosti a způsobilosti, jsou pojeté činnostně a jsou s deskriptory EQF kompatibilní. Návrh přiřazení úrovní NSK k deskriptorům EQF schválilo MŠMT v lednu 2010. Všechny studie a materiály byly před jejich oficiálním zveřejněním konzultovány a připomínkovány a spojení mezi úrovněmi v národním systému kvalifikací a deskriptory EQF bylo potvrzeno v diskusích za účasti odborníků, zainteresovaných stran a rozhodujících činitelů.

⁷ Přiřazování úrovní kvalifikací v ČR k úrovním Evropského rámce kvalifikací – Harmonogram prací (MŠMT, NÚOV, září 2010, č.j. 20663/2010-24).

Kritérium 3

Národní rámec nebo systém kvalifikací a jeho kvalifikace jsou založeny na zásadě a cíli výsledků učení a jsou provázány s postupy pro validaci neformálního a informálního učení a se systémy kreditů, pokud takové systémy existují.

Kurikulární dokumenty (rámcové vzdělávací programy, dále RVP) pro kvalifikace získávané v počátečním základním a středním vzdělávání jsou popsány očekávanými výsledky učení (tzv. klíčovými kompetencemi). Tento princip umožnil jejich analýzu a následné přiřazení k úrovním EQF.

V terciárním vzdělávání byly pro potřebu zprávy analyzovány jak právní dokumenty, tak podklady pro akreditaci, zejména cíle učení, profily absolventů a uplatnitelnost. Popis kvalifikací je v nich založen na výsledcích učení a tento přístup je dále prohlubován s novými akreditacemi a důslednějším postupem Akreditační komise, která ve Standardech pro posuzování žádostí o akreditaci doporučuje členění výstupů učení na kategorie **znalosti, dovednosti a způsobilosti**.

OVĚŘOVÁNÍ VÝSLEDKŮ NEFORMÁLNÍHO A INFORMÁLNÍHO UČENÍ umožňuje zákon č. 179/2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. Každá schválená kvalifikace, která je v rámci systému uznávání založeném na zákoně č. 179/2006 Sb. zveřejněná v registru profesních kvalifikací (NSK), se skládá z kvalifikačního a hodnoticího standardu. V kvalifikačním standardu je uvedeno, co by měl jedinec umět, a v hodnoticím standardu je uvedeno, jakým způsobem bude jedinec prokazovat, že potřebné znalosti a dovednosti má. V případě, že prokáže všechny náležitosti popsané v hodnoticím standardu, získá osvědčení o získání profesní kvalifikace. Více informací lze získat na stránkách NSK www.narodni-kvalifikace.cz.

Kreditní systém se zatím v České republice využívá pouze ve vysokoškolském vzdělávání (ECTS).

Kritérium 4

Postupy pro zahrnutí kvalifikací do národního rámce kvalifikací nebo pro popis postavení kvalifikací v národním systému kvalifikací jsou transparentní.

Popis všech kvalifikací zařazených v kvalifikačním systému popsaném ve zprávě podléhá jasně stanoveným pravidlům a prochází několikakolovým schvalovacím řízením. Rámcové vzdělávací programy pro počáteční základní a střední vzdělávání popisují očekávané výsledky učení žáků v daných oborech (RVP) a jsou tvořeny ve spolupráci se sociálními partnery. RVP vydává ministerstvo školství, které má zákonnou povinnost projednat jednotlivé RVP před jejich vydáním s příslušnými ministerstvy, odborovými orgány, zástupci zaměstnavatelských organizací a kraji.

Všechny programy terciárního vzdělávání musí být schváleny podle typu školy buď akreditační komisí pro vysoké školy, nebo akreditační komisí pro vyšší odborné školy.

Zařazování kvalifikací do registru odborných kvalifikací NSK podléhá vlastním přesně daným postupům popsaným v metodickém manuálu. Standardy kvalifikací NSK musí být schváleny MŠMT, čímž je zaručena jejich konzistentnost s obsahem programů počátečního vzdělávání a jejich zařazení do adekvátní úrovně NSK.

Kritérium 5

Národní systém(y) zajišťování kvality v oblasti vzdělávání a profesní přípravy odkazuje/odkazují na národní rámec nebo systém kvalifikací a je/jsou v souladu s příslušnými evropskými zásadami a pokyny (podle přílohy III doporučení).

Systém zajišťování kvality je zakotven v právních dokumentech týkajících se všech typů vzdělávání (školský zákon, vysokoškolský zákon, zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) a je organickou součástí procesů vedoucích k dosažení kvalifikací na všech úrovních. Soulad mezi „Společnými zásadami zajišťování kvality ve vysokoškolském a odborném vzdělávání a přípravě v souvislosti s EQF“, které jsou přílohou doporučení o zavedení EQF, a systémem zajištění kvality ve vzdělávacím systému ČR, je podrobně popsán ve zprávě. Akreditační komise České republiky (pro vysokoškolské vzdělávání) v roce 2010 úspěšně prošla vnějším hodnocením zkoumajícím soulad se *Standardy a směrnicemi pro zajišťování kvality v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání* a splnila tak pravidla pro členství v Evropské asociaci pro zajišťování kvality ve vysokém školství (ENQA).

Kritérium 6

Proces přiřazování musí zahrnovat řádné schválení příslušných orgánů zajišťování kvality.

V průběhu přípravy zprávy proběhly konzultace se zástupci orgánů pro zajišťování kvality, tj. České školní inspekce a akreditačních komisí. Schválení národní přiřazovací zprávy všemi orgány zajišťování kvality proběhlo v rámci standardního schvalovacího procesu na MŠMT, kdy byla zpráva připomínkována všemi složkami a přímo řízenými organizacemi MŠMT.

Kritérium 7

Do procesu přiřazování musí být zapojeni mezinárodní odborníci.

Procesu přiřazování a tvorby přiřazovací zprávy se zúčastnili tři zahraniční experti: Karin Luomi-Messerer, Stephen Adam a Simon Field. Experti byli osloveni vzhledem ke svému odbornému zaměření a zkušenostem v dané oblasti (přiřazovací proces EQF, terciární vzdělávání, odborné vzdělávání). Mezinárodní experti se dvakrát sešli v Praze s autorským týmem zprávy, byli požádáni o expertní posouzení pracovní verze zprávy a vystoupili na mezinárodní konferenci v Praze v březnu 2011. Jejich doporučení a připomínky byly projednány v redakční radě a při konečných úpravách zprávy zapracovány.

Kritérium 8

Přiřazení národního rámce nebo systému kvalifikací k EQF musí potvrdit příslušný národní orgán nebo orgány. Příslušné národní orgány, včetně národního koordinačního střediska, vydají ucelenou zprávu, ve které vysvětlí a zdůvodní způsob přiřazování a ve které se budou zvlášť zabývat každým kritériem.

Postup přiřazovacího procesu a harmonogram tvorby zprávy schválilo MŠMT. Platnost výsledků procesu je stvrzena projednáním zprávy na poradě vedení MŠMT a rozhodnutím ministra školství. Následně byla zpráva v červenci 2011 schválena a je zveřejněna na webových stránkách MŠMT, NÚV a www.eqf.cz.

Kritérium 9

Oficiální platforma EQF bude průběžně aktualizovat veřejný seznam členských států, které potvrdily, že dokončily proces přiřazování, včetně odkazů na vyhotovené zprávy o přiřazování.

Schválená verze národní přiřazovací zprávy byla přeložena do angličtiny a v prosinci 2011 předložena Evropské komisi a Poradní skupině EQF. Aktuální verze zprávy, která umožní porovnání národních kvalifikačních rámců a kvalifikací prostřednictvím EQF, bude k dispozici na oficiálním portálu EQF⁸.

Kritérium 10

Po dokončení procesu přiřazování a v souladu s termíny stanovenými v doporučení obsahují všechny nově vystavená osvědčení o kvalifikaci, diplomy a dokumenty Europassu vydané příslušnými orgány jasný odkaz, prostřednictvím národního systému kvalifikací, na odpovídající úroveň Evropského rámce kvalifikací.

Proveditelnost tohoto úkolu stanoveného v Doporučení o zavedení EQF byla zpracována odpovědným orgánem (MŠMT) v samostatné studii, která obsahuje výčet všech osvědčení, kterých se uvedení úrovně EQF bude týkat. Patří mezi ně: vysvědčení o úspěšném ukončení 9. ročníku základního vzdělávání, 2. ročníku šestiletého gymnázia, 4. ročníku osmiletého gymnázia, osmiletého vzdělávacího programu konzervatoře, vysvědčení vydané po úspěšném ukončení kurzu pro získání základního vzdělání (tato vysvědčení jsou opatřena doložkou o získání stupně základního vzdělání), ročníkové vysvědčení o závěrečné zkoušce, výuční list, vysvědčení o maturitní zkoušce, vysvědčení o absolutoriu v konzervatoři, diplom absolventa konzervatoře, vysvědčení o absolutoriu ve vyšší odborné škole a diplom absolventa vyšší odborné školy. Toto kritérium bude moci být naplněno po schválení výsledků přiřazovacího procesu a po úpravě příslušných vyhlášek. Příslušné certifikáty jsou archivovány, tedy jsou k nalezení v archivech v případě ztráty či podezření ze zneužití.

Úroveň EQF bude také uvedena na osvědčeních o získání profesních kvalifikací.

8) Viz http://ec.europa.eu/eqf/home_en.htm

LITERATURA

Evropský rámec kvalifikací: EQF. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 24 s. ISBN 978-80-254-2218-2

Národní přiřazovací zpráva ČR, NÚV, Praha 2012, ISBN 987-80-87652-74-9

National Referencing Report of the Czech Republic, NÚV, Praha 2011, ISBN 978-80-87063-47-7

Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání, díl 1. Národní deskriptory. Jiří Nantl, Petr Černíkovský a kol. Praha: MŠMT, 2010. 47 s.

Návrh pojetí a struktury NSK, zpracoval řešitelský tým projektu NSK. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2006. 24 s.

Návrh deskriptorů pro úrovně 1 – 4 připravovaného Národního rámce kvalifikací (základní školy, praktické školy a gymnázia). Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2010. 34 s.

Přidaná hodnota národních rámců kvalifikací při implementaci EQF. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropské unie, 2009. 36 s. ISBN 978-92-79-15214-6

Strategie celoživotního učení ČR. Strategie vznikla ve spolupráci s Národním ústavem odborného vzdělávání. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008. 89 s.

Studie proveditelnosti. Zajištění implementace úrovně EQF do všech dokumentů Europassu. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2010. 10 s.

Studie o terciárním vzdělávání pro projekt NCP-EQF A4. Věra Šťastná, Vladimír Roskovec. Praha, 2010, 63 s.

Zajišťování kvality v českém terciárním vzdělávání. Vladimír Roskovec, Věra Šťastná. Praha, 2010, 37 s.

